

Sanja Zubčić, Sveučilište u Rijeci

INICIJATIVA ZA FORMIRANJE RIJEČKE KROATISTIČKE ŠKOLE¹ PRI ODSJECU ZA KROATISTIKU FILOZOFSKOGA FAKULTETA U RIJECI

1. Uvod

Jedan je od šest temeljnih postulata Bolonjskoga procesa (*Strategija* 2008: 18) promicanje mobilnosti među studentima, nastavnicima i administrativnim osobljem. Po priključivanju će raznim fondovima koji su pri Europskoj uniji osigurani za potrebe poticanja mobilnosti (*Erasmus, CEEPUS, DAAD, Socrates, Tempus* i dr.) broj zainteresiranih rasti i na naša će sveučilišta dolaziti sve više stranih studenata, nastavnika ili administrativnoga osoblja koji će ovdje provesti određeno razdoblje. S obzirom na činjenicu da hrvatski jezik po broju govornika i općoj rasprostranjenosti na europskoj i svjetskoj karti jezika ulazi u grupu tzv. malih jezika i da je razina poznavanja hrvatskoga jezika kao stranoga ili drugoga vrlo mala, glavnina će tih ljudi, da bi se mogla stručno usavršavati, ali i integrirati u sve sfere društvenoga života htjeti (na)učiti hrvatski jezik. Koncept je riječkoga sveučilišta kao otvorenoga sveučilišta predviđen Strategijom njegova razvoja (*Strategija* 2008: 42), a jedan je od bitnih kriterija kroz koji će se otvorenost i ostvariti omogućavanje učenja hrvatskoga jezika te promicanja hrvatske književnosti i kulture kao preduvjeta za integriranje u akademsku i širu društvenu zajednicu. Uostalom, svako veće europsko sveučilište² ima u svojem sastavu ustrojbenu jedinicu kojom se osigurava učenje ustavom određena službenoga jezika.

Prepoznavši to kao bitno, Rektorat Sveučilišta u Rijeci početkom 2006. godine inicirao je projekt otvaranja centra, radno nazvanoga *Centar za nastavu hrvatskoga jezika za strane studente*, i to uvrstio u Strategiju razvoja 2007.-2013. kao 12. zadatak u razvoju studija (*Strategija* 2008: 42). Budući da osnivanje centra pri Sveučilištu podrazumijeva nova radna mjesta i prostor za rad, a s obzirom na tijesnu vezu centra s Odsjekom za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci³ i njegovom kadrovskom ekipiranošću, odlučeno je da će se sve predviđene obveze ostvarivati pri Odsjeku kao *Riječka kroatistička škola*.

1 | Na *Drugome okruglome stolu o hrvatskim studijima u svijetu*, održanu od 16. do 20. travnja 2008. godine na Braču, izložena je ova tema, ali s nazivom "Inicijativa za formiranje riječkoga Centra za nastavu hrvatskoga jezika za strane studente". S obzirom na činjenicu da je zbog operativnosti i funkcionalnosti odlučeno da će se institucija s istim obvezama formirati pri Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci i to kao *Riječka kroatistička škola*, djelomično je izmijenjen primarni naslov izlaganja.

2 | Usp. npr. *Centar za slovenščino kot drugi/tuji jezik* pri Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Ljubljani.

3 | Veza je Odsjeka za kroatistiku sa *Školom* višestruka: pri Odsjeku je inicirana potreba njezina pokretanja; sve aktivnosti koje su dosad provedene, a koje bi po osnivanju bile prenijete na *Školu*, bile su pri Odsjeku; iz Odsjeka bi bio regrutiran voditelj *Škole*; nastavnici Odsjeka opsluživat će onaj dio tečaja koji se odnosi na sadržaje iz jezika, književnosti, kulture i civilizacije, a na naprednijim stupnjevima učenja i određene programske sastavnice; stručni i znanstveni dio rada *Škole* provodio bi se pod nadzorom i prema savjetima Odsjeka.

Riječka kroatistička škola (dalje *Škola*) zajedno bi s *Croaticumom*, *Centrom za hrvatski kao drugi i strani jezik* Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, *Centrom za hrvatske studije u svijetu* Filozofskoga fakulteta u Splitu, *Croatian Studies Centrom* (Macquarie University, Sydney) te sa Sveučilištem Waterloo iz Kanade na inicijativu istaknutu na *Drugome Okruglome stolu o hrvatskim studijama u svijetu*, ušao u *Međusveučilišni centar za hrvatski kao inojezični*, radno tijelo u osnivanju koje bi brinulo o svim segmentima koji se tiču hrvatskoga jezika kao drugoga ili stranoga.

2. Potrebe za pokretanjem Riječke kroatističke škole

Uvođenjem Bolonjskoga procesa u visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj naglo je porastao broj osoba zainteresiranih za učenje hrvatskoga jezika, a sve kao rezultat ustrajanja na mobilnosti studenata, nastavnika i administrativnoga osoblja. Konkretna je potreba za pokretanjem *Riječke kroatističke škole* postala razvidnom 2006. godine kada su s Hankuk sveučilišta u Seulu tražili organiziranje ljetne škole hrvatskoga jezika. Iste je godine u srpnju održan seminar za studente sa Sveučilišta u Udinama na kojem je sudjelovala većina nastavnika Odsjeka za kroatistiku, a u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Iste je godine na inzistiranje studenata održan i 2007. godine, a organizira se i 2008. godine. Cijela je 2007. godina protekla u upitima Odsjeku za kroatistiku postoji li mogućnost individualnoga učenja hrvatskoga jezika, dok su s poljskih sveučilišta u Poznańu, Wrocławu, Warszawu, Bielsko-Bialu te sa Sveučilišta svetoga Ćirila i Metoda u Velikom Trnovu i Sveučilišta sv. Klimenta Ohridskoga u Sofiji, s kojima je u tijeku potpisivanje međusveučilišnoga ugovora, upućeni upiti za slušanjem semestra na Odsjeku za kroatistiku. Sve je više i upita stranih studenata koji bi studirali na riječkome sveučilištu, ali prethodno moraju naučiti hrvatski jezik i položiti ispit iz njegova poznavanja. Nakon donošenja Zakona o strancima u srpnju 2007. godine Odsjeku se javlja dosta stranaca koji ne poznaju hrvatski jezik, a kao preduvjet za stalni boravak u Republici Hrvatskoj moraju položiti ispit iz poznavanja hrvatskoga jezika i latiničnoga pisma (*Zakon o strancima*, članak 83). Uzmemo li se u obzir svi ovi različiti čimbenici, Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci godišnje se javi najmanje dvadesetak osoba zainteresiranih za učenje hrvatskoga jezika i upoznavanje hrvatske književnosti i kulture.

3. Ciljevi

Osnovni je cilj pokretanja *Škole* osigurati mjesto koje je zaduženo za poučavanje hrvatskoga jezika za strance i ovlašteno za procjenjivanje svih razina njegova poznavanja.

3.1. Poučavanje hrvatskome jeziku

Prema profilu, potrebama i stupnju poznavanja hrvatskoga jezika zainteresiranih osoba oblikovani su ciljevi poučavanja.

3.1.1. Studenti kroatistike

Prvu i najveću grupu čine studenti koji na inozemnim sveučilištima studiraju kroatistiku ili koji drugi studij koji je uključivao jednosemestralni ili višesemestralni lektorat hrvatskoga jezika

(Poznań, Warszawa, Wrocław, Udine, Trst, Velika Trnava, Sofija) te bi na našem sveučilištu proveli dio svojega studija i utvrdili znanje jezika, što je uvriježena praksa u studiju stranih jezika. Ti studenti već znaju hrvatski jezik pa bi studirali pri Odsjeku za kroatistiku i za svoj studij dobili odgovarajući broj ECTS bodova. Funkcija *Škole* bila bi im savjetodavna u smislu usmjeravanja na pojedine kolegije, ali bi se za njih mogli osigurati i pri *Riječkoj kroatističkoj školi* izvoditi oni dijelovi nastave koji nastavnim programom nisu predviđeni, a takvim se studentima nametnu kao potreba ili kao problem.

3.1.2. *Studenti ostalih studijskih grupa*

U grupi studenata s ostalih studijskih grupa razlikuju se studenti koji na riječkome sveučilištu žele započeti i završiti studij i oni koji na Sveučilište dolaze u okvirima programa mobilnosti pa ovdje provode samo dio svojega studija. Studenti prve grupe kao uvjet za upis na jednu od sastavnica Sveučilišta u Rijeci moraju položiti ispit o poznavanju hrvatskoga jezika. Za studente koji ga ne znaju, u *Školi* će se organizirati pripremna godina studija po čijemu će završetku studenti dobiti potvrđnicu. Nepostojanje institucije koja o tome brine rezultira odljevom studenata primarno zainteresiranih za studij na našem sveučilištu na sveučilišta u Zagrebu i Splitu koja imaju takve centre. S obzirom na perspektivu i povećanu tendenciju mobilnosti u bliskoj je budućnosti moguće očekivati sve više studenata koji bi ovdje proboravili dio svojega vremena. Kako je nastava na glavnini studija organizirana na hrvatskome jeziku, preduvjet je za njezino praćenje poznavanje hrvatskoga jezika. U *Školi* bi se za takve studente, ali i za nastavnike te administrativno osoblje održavali tečajevi hrvatskoga jezika različita, korisniku primjerena trajanja.

3.1.3. *Ostali*

- privrednici koji su poslom vezani za prostor što gravitira riječkome sveučilištu
- osobe koje ne govore hrvatskim jezikom, a zbog stjecanja prava na boravak u Republici Hrvatskoj, sukladno članku 83. *Zakona o strancima*, moraju položiti ispit iz poznavanja hrvatskoga jezika i latiničnoga pisma
- hrvatski iseljenici
- predstavnici stranih veleposlanstava
- svi ostali koji zbog privatnih razloga žele naučiti hrvatski standardni jezik i steći svjedodžbu o njegovu poznavanju.

Za sve bi se ovdje nabrojane grupe organizirali potrebama korisnika primjereni tečajevi hrvatskoga jezika.

3.2. **Ispitivanje hrvatskoga jezika**

Riječka kroatistička škola bila bi ovlaštena za sve oblike ispitivanja znanja hrvatskoga jezika. Prema trenutnim potrebama provodili bi se ispiti:

3.2.1. *Ispiti prema CEF-ovu pravilniku*

Nakon uspostave jednoznačnih kriterija kojima se potvrđuju tri osnovne razine poznavanja pojedinoga jezika (A, B i C) s dvjema podvrstama, višom i nižom (*Common European Framework*

for Languages), u Hrvatskoj se javlja potreba organiziranja ispitnih centara i koordiniranja rada na sastavljanju standardiziranih testova kojima će se ispitivati razine poznavanja hrvatskoga jezika i o tome izdavati poseban certifikat. Takav složen i za Republiku Hrvatsku izuzetno važan posao mogao bi obavljati samo tim posebno školovanih stručnjaka koji bi u Rijeci djelovali pri Školi i blisko surađivali s postojećim centrima u Zagrebu i Splitu i Upravom za međunarodnu suradnju Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. U perspektivi, nastojanje bi Škole bilo priključiti se europskoj udruzi za jezično testiranje ALTE (*Association of Language testers in Europe*).

3.2.2. Ispiti za strance

Prema važećem *Zakonu o strancima* članak 83. stavak 1. preduvjet je za odobrenje stalnoga boravka u Republici Hrvatskoj položen ispit iz poznavanja hrvatskog jezika i latiničnoga pisma koji se sukladno članku 83. stavak 2. *Zakona o strancima* na temelju dopusnice Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske može provoditi i na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci. Odsjek za kroatistiku ovlašten je obavljati i ispite iz poznavanja hrvatskoga jezika koji su uvjet za upis na bilo koju od sastavnica Sveučilišta u Rijeci.

Škola bi preuzela obvezu svih opisanih i eventualno dodatnih tipova testiranja.

4. Oblici organiziranja Riječke kroatističke škole

Pri Školi bi se provodili različiti oblici nastave hrvatskoga kao stranoga ili drugoga jezika. Prema trenutnim potrebama organizirali bi se:⁴

- a) jednosemestralni tečajevi (početni, srednji i napredni stupanj) s fondom od 20 sati tjedno i ukupno 14, 16 ili 18 ECTS bodova, ovisno o stupnju
- b) jednomjesečni kondenzirani tečaj s fondom od 60 sati i 2 ECTS boda
- c) jednomjesečni kondenzirani tečaj s fondom od 60 sati, izvan ECTS sustava
- d) dvotjedna ljetna škola hrvatskoga jezika, kulture i civilizacije (početni, srednji i napredni stupanj) s ukupnim fondom od 60 sati i 3 ECTS boda
- d) jednomjesečna ljetna škola hrvatskoga jezika, kulture i civilizacije (početni, srednji i napredni stupanj) s ukupnim fondom od 75 sati i 4 ECTS boda
- e) individualizirana nastava.

U Školi bi se provodili i već opisani ispitni tečajevi te njima prilagođeni pripremni tečajevi.

Osim spomenutoga, ciljevi Škole bili bi i sljedeći:

- promicanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture među inozemnim studentima, stručnjacima i prevoditeljima
- suradnja s ostalim institucijama u zemlji i inozemstvu koje su povezane istim ciljevima
- izrada standardiziranoga ispitnoga materijala te priručnika za nastavu
- uspostava stručnih i znanstvenih veza s domaćim i stranim znanstvenicima
- uspostava veza s hrvatskim iseljenicima

4 | Prilog ovome Elaboratu je *Prijedlog programa* uz napomenu da broj ECTS bodova može biti izmijenjen radi usklađivanja s brojem bodova uspostavljenim u ostalim centrima u Hrvatskoj i inozemstvu.

- suradnja s lektorima hrvatskoga jezika na stranim sveučilištima i znanstvenim ustanovama
- pomoć pri izradi disertacija stranih kroatista
- organiziranje znanstvenih i stručnih skupova
- pokretanje stručnih, izdavačkih, prevoditeljskih i drugih projekata za promicanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture u inozemstvu.

Izdavačka djelatnost *Škole* obuhvaćala bi tiskanje promidžbenih i radnih materijala za pojedini seminar (plakat, programska knjižica, anketni list, red predavanja...) te propedeutičkih, nastavnih i kapitalnih izdanja za područje hrvatske filologije (jezikoslovni i književni priručnici, monografske publikacije, pregledi, leksikoni i sl.). Na svim bi izdanjima *Škole* stajao njen logotip i tiskala bi se u okviru nakladničke djelatnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Internetske stranice *Škole* (www.ffri.hr/cro/rks/) nudile bi servisne informacije o djelovanju *Škole*.

5. Zaključak

Posljednjih je godina iskazana potreba za formiranjem riječke *Škole*, a 2006. godine, na inicijativu Rektorata Sveučilišta u Rijeci, na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci započete su aktivnosti. Primarni je zadatak *Škole* omogućiti strancima učenje hrvatskoga jezika i osigurati im kvalitetno i priznato testiranje hrvatskoga jezika te promicanje hrvatskog jezika, književnosti i kulture među inozemnim studentima, stručnjacima i prevoditeljima.

Višestruki je interes riječkoga sveučilišta i njegova Filozofskoga fakulteta u osnivanju *Riječke kroatističke škole* i kreće se od povećanja broja stranih studenata koji trajno studiraju na našem sveučilištu, preko toga da bi *Škola* kao mjesto u koje će se primarno javiti osobe zainteresirane da u projektima mobilnosti na našem sveučilištu provede dio svoga studija ili radnoga vijeka mogla poslužiti kao svojevrsan prihvatni centar i na kraju da, poštujući načelo otvorenosti i demokratičnosti svim strancima, osobito studentima, nastavnicima i administrativnome osoblju, omogući učenje jezika i upoznavanje hrvatske književnosti i kulture kao preduvjet njihova boravka u Republici Hrvatskoj. Postojanje bi takve *Škole* išlo u prilog načelu izvrsnosti kojemu težimo, a Sveučilište u Rijeci i Filozofski fakultet time bi stajali uz bok zasad jedinim dvama sveučilištima i njihovim dvama filozofskim fakultetima u Hrvatskoj koji imaju takve centre, onima u Zagrebu i Splitu.

6. Izvori

CEF: *The Common European Framework of Reference for Languages*, Cambridge University Press, 2005.

Pravilnik: *Pravilnik za rad i poslovanje Međunarodnog Centra za hrvatske studije u svijetu s opisom misije, vizije i osnovnih zadataka*.

Statut: *Statut Sveučilišta u Rijeci*, 30. prosinca 2004.

Strategija: *Sveučilište u Rijeci, Strategija 2007-2013, Sveučilište u Rijeci*, 2007.

Zakon: *Zakon o strancima*, 13. srpnja 2007.

<http://www.centerslo.net>

<http://croaticum.ffzg.hr>

<http://www.ffst.hr/csc/>

8. Napomena

Zahvaljujući podršci Rektorata Sveučilišta u Rijeci i Dekanata Filozofskoga fakulteta u Rijeci od trenutka kada je ovaj tekst izložen kao referat na *Drugome okruglome stolu o hrvatskim studijima u svijetu* (travanj 2008.) do danas (lipanj 2008.) raspisan je natječaj za radno mjesto lektora, a na 8. sjednici Fakultetskoga vijeća Filozofskoga fakulteta u Rijeci, održanoj 17. lipnja 2008., prihvaćen je *Pravilnik o ustroju i radu Riječke kroatističke škole, Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci*.

Sažetak

Inicijativa za formiranje Riječke kroatističke škole pri Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci

Autorica u radu predstavlja koncept i budućnost Riječke kroatističke škole kojoj je, uz mnogobrojne aktivnosti, jedan od osnovnih ciljeva podučavanje hrvatskog jezika za strance. Inicijativa je to potaknuta brojnim zahtjevima inozemnog sveučilišnog tržišta, a i posljedica sve jačeg približavanja Hrvatske Europi. Program Škole temeljito je razrađen i prilagođen europskom studentskom planu i programu.

Summary

The initiative for the establishment of the Croatian Studies School in Rijeka at the Croatian Language Department at the Faculty of Philosophy in Rijeka

In this paper the author presents the concept and future of the Croatian Studies School in Rijeka, the purpose of which, along with its other activities, is teaching the Croatian language to foreigners. This initiative was prompted by numerous demands from higher education institutions from abroad, and as a consequence of Croatia's increasingly greater proximity to Europe. The program of this school is worked out in detail and adjusted to the European student plan and program.